

**ARKUSZ ZAWIERA INFORMACJE PRAWNIE CHRONIONE DO MOMENTU
ROZPOCZĘCIA EGZAMINU**

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

KOD UCZNI

--	--	--

DATA URODZENIA UCZNI

--	--	--	--	--	--	--	--

dzień miesiąc rok

*miejsce
na naklejkę
z kodem*

**EGZAMIN
W TRZECIEJ KLASIE GIMNAZJUM
Z ZAKRESU PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH**

KWIECIEŃ 2009

Informacje dla ucznia:

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 15 stron. Ewentualny brak stron zgłoś nauczycielowi.
2. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
3. Wszystkie zadania rozwiąż długopisem lub piórem.
4. Do niektórych zadań są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Tylko jedna z nich jest poprawna. Wybierz ją i zaznacz znakiem **X**, np.:

A.
B.
C.
X

5. Jeśli się pomylisz, otocz znak **X** kółkiem i zaznacz inną odpowiedź, np.:

A.
X
C.
X

6. Gdy przy zadaniu jest taki znak , to sam napisz odpowiedź w miejscu kropek. Pomyłki przekreślaj.

7. Gdy przy zadaniu jest taki znak , to połącz strzałkami dobre odpowiedzi, np.:

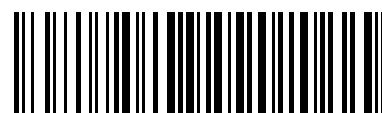
Kasia → *uczeń*
Tomek → *uczennica*

8. W arkuszu znajduje się miejsce na brudnopis. Możesz je wykorzystać, redagując odpowiedź. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Powodzenia!

**Czas pracy:
do 180 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 50**

Bajki i baśnie

Przeczytaj uważnie tekst.

Tekst I

BAJKA – jeden z podstawowych gatunków literatury dydaktycznej, krótki utwór najczęściej pisany wierszem; często bohaterami bajek są zwierzęta, pod postaciami których kryją się określone typy ludzi; zawiera morał.

BAŚŃ – jeden z podstawowych gatunków epickich literatury ludowej, w którym występują postaci realistyczne i fantastyczne, treść jest nasycona cudownością, dobro walczy ze złem, a czas i miejsce akcji są nieokreślone.

Na podstawie: M. Król, G. Krupiński, H. Sułek, *Praktyczny słownik terminów literackich*, Kraków 2004.

Słowniczek:

dydaktyczny – uczący, co jest dobre, a co złe; radzący jak postępować

morał – nauka, rada, jak postępować

fantastyczny – zmyślony, nierealny, nieprawdopodobny

Na podstawie tekstu I wykonaj zadania: 1., 2., 3., 4., 5. i 6.

Zadanie 1.

Napisz obok zdania **TAK** – gdy zdanie jest prawdziwe,
NIE – gdy zdanie jest fałszywe (nieprawdziwe).

	<i>TAK/NIE</i>
A. Bajki to długie utwory.	.....
B. Bohaterami bajek mogą być zwierzęta.	.....
C. W baśniach dobro walczy ze złem.	.....
D. Baśnie należą do liryki.	.....

Zadanie 2.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Postaciami fantastycznymi, typowo baśniowymi są:

- A. poeta, wróżka, chłopiec.
- B. król, chłopiec, pisarz.
- C. smok, elf, wróżka.
- D. elf, rycerz, poeta.

Zadanie 3.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Baśnie zazwyczaj zaczynają się od słów:

- A. trzy lata temu.
- B. w zeszłym tygodniu.
- C. za trzy, cztery dni.
- D. dawno, dawno temu.

Zadanie 4.

Napisz, w jakim celu autorzy umieszczają w bajkach morały.
Skorzystaj z odpowiedniego wyrazu w ramce.

chwalić   pouczać   rozweselać   ośmieszać   krytykować

Zadanie 5.

Przeczytaj zamieszczone niżej teksty literackie (A i B), a następnie uzupełnij umieszczone pod nimi zdania odpowiednimi wyrazami z ramki.

baśń   bajka

A.

Pies czekał na złodzieja, całą noc się trudił;
Obili go nazajutrz, że pana obudził.
Spał smaczno drugiej nocy, złodzieja nie czekał;
Ten dom skradł; psa obili za to, że nie czekał.

Ten utwór to .....

B.

Daleko stąd, tam dokąd lecą jaskółki, kiedy u nas zima, mieszkał król, który miał jedenastu synów i jedną córkę, Elizę. Bracia byli królewiczami, chodzili do szkoły z orderami na pierśiach i szabłami u boku, pisali diamentowymi cyferkami na złotych tabliczkach.

Ten utwór to fragment .....

Zadanie 6.

Podaj dwa argumenty, których użyjesz, by udowodnić słuszność Twojej odpowiedzi dotyczącej tekstu A.

.....

.....

Przeczytaj uważnie tekst i przyjrzyj się ilustracji.

Tekst II

Ignacy Krasicki (1735-1801) – poeta, prozaik, publicysta. Napisał bardzo dużo różnych utworów, m.in. bajki i satyry. Był jednym z najważniejszych przedstawicieli okresu oświecenia w Polsce. Nazwano go księciem poetów. W roku 1751 podjął naukę w seminarium duchownym w Warszawie. Osiem lat później przyjął święcenia kapłańskie, a następnie w celu uzupełnienia studiów wyjechał na dwa lata do Rzymu. Do kraju wrócił w 1761 roku. W 1766 roku Ignacy Krasicki został biskupem warmińskim. Po I rozbiorze Polski (1772 r.) stał się poddanym króla pruskiego Fryderyka II. W 1779 roku ukazały się drukiem jego *Bajki i przypowieści*. W 1795 roku został arcybiskupem gnieźnieńskim. Współpracował z królem Stanisławem Augustem Poniatowskim. Był uczestnikiem słynnych obiadów czwartkowych na Zamku Królewskim w Warszawie.

Słowniczek:

prozaik – osoba pisząca prozą, autor powieści, nowel itp.

publicysta – autor artykułów w prasie

Per Krafft, *Ignacy Krasicki*

Na podstawie: *Literatura polska. Przewodnik encyklopedyczny*, Warszawa 1984.

Na podstawie tekstu II i ilustracji wykonaj zadania: 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15. i 16.

Zadanie 7.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Kim był Ignacy Krasicki?

- A. Pisarzem.
- B. Filozofem.
- C. Lekarzem.
- D. Malarzem.

Zadanie 8.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Ignacy Krasicki żył w czasach

- A. średniowiecza.
- B. oświecenia.
- C. baroku.
- D. odrodzenia.

Zadanie 9.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Ignacy Krasicki został arcybiskupem gnieźnieńskim w roku, w którym

- A. zwołano Sejm Czteroletni.
- B. uchwalono Konstytucję 3 maja.
- C. wybuchło powstanie kościuszkowskie.
- D. Polska utraciła niepodległość w wyniku III rozbioru.

Zadanie 10.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

W którym słowniku sprawdzisz, jakie utwory napisał Ignacy Krasicki?

- A. Ortograficznym.
- B. Pisarzy polskich.
- C. Języka polskiego.
- D. Poprawnej polszczyzny.

Zadanie 11.

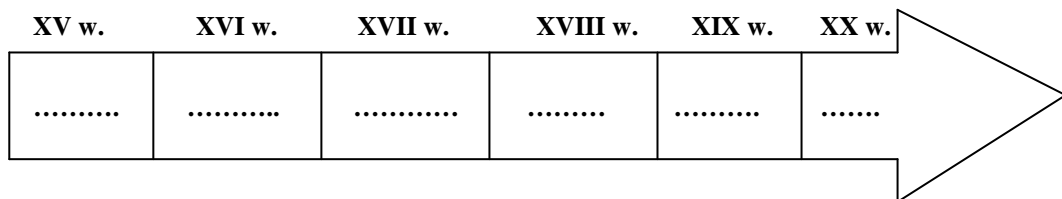
Ułóż wydarzenia z życia Ignacego Krasickiego chronologicznie (po kolei), zaczynając od najdawniejszego. Wpisz w cyfry od 1 do 6.

- Ignacy Krasicki wyjeżdża na studia do Rzymu.
- Ignacy Krasicki zostaje biskupem warmińskim.
- Ignacy Krasicki zostaje arcybiskupem gnieźnieńskim.
- Ignacy Krasicki wstępuje do seminarium duchownego.
- Ignacy Krasicki zostaje poddanym króla pruskiego.
- Ignacy Krasicki wydaje *Bajki i przypowieści*.

Zadanie 12.

Wpisz daty urodzenia i śmierci Ignacego Krasickiego w odpowiednie miejsca na osi czasu.

Zadanie 13.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Słynne obiady u króla Stanisława Augusta Poniatowskiego odbywały się

- A. w poniedziałki.
- B. we środy.
- C. w czwartki.
- D. w soboty.

Zadanie 14.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Tekst II to

- A. fragment pamiętnika.
- B. notatka encyklopedyczna.
- C. rozdział powieści.
- D. pismo urzędowe.

Zadanie 15.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Obraz Per Kraffta przedstawiający Ignacego Krasickiego to malarstwo

- A. pejzażowe.
- B. martwa natura.
- C. abstrakcyjne.
- D. portretowe.

Zadanie 16.

**W którym miejscu obrazu malarz umieścił postać Ignacego Krasickiego?
Uzupełnij zdanie, wybierając odpowiednie słownictwo z ramki.**

w tle

w głębi

na pierwszym planie

na dalszym planie

Postać Ignacego Krasickiego znajduje się .....

Przeczytaj uważnie tekst bajki.

Tekst III

Malarze

Dwaj portretów malarze słynęli przed laty:
Piotr dobry, a ubogi. Jan zły, a bogaty.
Piotr malował wybornie, a głód go uciskał,
Jan mało i źle robił, więcej jednak zyskał.
Dlaczego los tak różny mieli ci malarze?
Piotr malował podobne, Jan piękniejsze twarze.

Ignacy Krasicki, *Malarze*, [w:] Ignacy Krasicki, *Bajki. Wybór*, Warszawa 1981.

Słowniczek:

wybornie – bardzo dobrze

głód go uciskał – nie miał co jeść

Na podstawie tekstu III wykonaj zadania: 17., 18., 19., 20. i 21.

Zadanie 17.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Piotr i Jan to

- A. osoby mówiące w wierszu.
- B. bohaterowie wiersza.
- C. adresaci wiersza.
- D. autorzy wiersza.

Zadanie 18.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

W wyrażeniu *piękniejsze twarze* wyraz określający jest

- A. epitetem.
- B. przenośnią.
- C. apostrofą.
- D. porównaniem.

Zadanie 19.

**Napisz obok zdania TAK – gdy zdanie jest prawdziwe,
NIE – gdy zdanie jest fałszywe (nieprawdziwe).**

TAK/NIE

- 1. Piotr był dobrym malarzem i miał dużo pieniędzy. ....
- 2. Jan był bogaty, chociaż był złym malarzem. ....
- 3. Piotr i Jan byli sławnymi malarzami. ....
- 4. Piotr był dobrym malarzem, ale był biedny. ....

Zadanie 20.

Napisz odpowiedzi na pytania.

Dlaczego Piotr był biedny?

.....
.....

Dlaczego ludzie chcieli, żeby portrety malował Jan?

.....
.....

Zadanie 21.

Przyjrzyj się zamieszczonym poniżej ilustracjom. Wybierz z ramki odpowiednie nazwy budowli i miejscowości, w których one się znajdują oraz wpisz je do tabeli.

Koloseum w Rzymie   katedra wawelska w Krakowie   Zamek Królewski w Warszawie
zamek krzyżacki w Malborku   kościół Mariacki w Krakowie

	Budowla	Nazwa budowli i miejscowość
A.		<p>kolegiata w Tumie koło Łęczycy</p>
B.		<p>.....</p>
C.		<p>.....</p>
D.		<p>.....</p>

Przeczytaj uważnie tekst.

Tekst IV

Kalosze szczęścia (fragment)

W przedpokoju siedziały dwie dziewczyny: jedna młoda, druga starsza (...). Gdy się im uważniej przyjrzało, widać było od razu, że nie były to zwykłe służące. Były to dwie wróżki. Młodsza była jedną z pokojówek u damy dworu samego Szczęścia i roznosiła drobniejsze jego dary po świecie. Zawsze radosna i uśmiechnięta, chętnie pomagała ludziom w rozwiązywaniu ich problemów. Starsza zachowywała się ogromnie poważnie i surowo, wszystkim też się przejmowała. Była to bowiem Troska, która zawsze osobiście załatwiała wszystkie sprawy, nie polegając na nikim, ponieważ tylko wtedy była pewna, że zostaną załatwione dokładnie i sumiennie.

Wróżki opowiadały sobie nawzajem, co robiły tego dnia. Ta, która była służącą damy dworu Szczęścia, wykonała kilka drobnych zadań: ochroniła nowy kapelusz przed ulewą, sprawiła, że wytworny nicpoń ukłonił się uczciwemu, skromnemu człowiekowi i tym podobne. Teraz jednak miała przed sobą poważniejsze zadanie, coś, co było zupełnie niezwykle.

– Muszę ci powiedzieć, że dzisiaj przypadają moje urodziny – rzekła. – Powierzono mi więc w celu uczczenia tego święta parę kaloszy, które mam wręczyć ludziom. Kalosze te mają magiczną moc: człowiek, który je włoży, może się znaleźć w takim czasie i w takim miejscu, w jakim pragnie się znajdować. Życzenie natychmiast zostanie spełnione.

Na podstawie: Hans Christian Andersen, *Baśnie*, Warszawa 1977.

Słowniczek:

sumiennie – dokładnie, rzetelnie

wytworny – elegancki, ładnie ubrany

nicpoń – leń, łobuz

Na podstawie tekstu IV wykonaj zadania: 22., 23., 24., 25. i 26.

Zadanie 22.

**Napisz obok zdania TAK – gdy zdanie jest prawdziwe,
NIE – gdy zdanie jest fałszywe (nieprawdziwe).**

TAK/NIE

- A. Młodsza dziewczyna roznosiła dary Szczęścia. ....
- B. Starsza z bohaterek niechętnie korzystała z czyjejś pomocy. ....
- C. Troska obchodziła swoje urodziny. ....

Zadanie 23.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Czym różnią się bohaterki zamieszczonego tekstu?

- A. Jedna jest damą dworu, druga służącą.
- B. Jedna jest wesoła, druga poważna.
- C. Jedna jest złą, druga dobrą wróżką.
- D. Jedna jest wróżką, druga czarownicą.

Zadanie 24.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Troska zawsze osobiście zajmowała się swoimi sprawami, bo

- A. była samotna i nie miał jej kto pomóc.
- B. była przekonana, że tylko wtedy zostaną dobrze załatwione.
- C. nie chciała, by ktoś wiedział, nad czym pracuje.
- D. tego wymagał od niej książę.

Zadanie 25.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

W jaki sposób służąca damy dworu Szczęścia ma uczcić swoje urodziny?

- A. Sprawí, że uczciwy człowiek ukloni się nicponiowi.
- B. Kupi swoim znajomym nowe kapelusze.
- C. Obdaruje kogoś czarodziejskimi kaloszami.
- D. Przygotuje smaczny urodzinowy obiad.

Zadanie 26.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Kalosze szczęścia umożliwiały ich właścicielowi

- A. stanie się niewidzialnym.
- B. pokonywanie dużych odległości.
- C. pokonanie każdego przeciwnika.
- D. znalezienie się w upragnionym miejscu i czasie.

Zadanie 27.

Ania i Kuba rozmawiają o książkach. W ramkach wpisane są ich wypowiedzi.

A. Kto napisał te bajki?

B. Cześć, co czytałaś ostatnio?

C. Ich autorem jest Ignacy Krasicki.

D. Czym różni się bajka od baśni?

E. Ostatnio czytałam bajki.

A. Zapisz zdania tej rozmowy w poprawnej kolejności.

Kuba – .....

Ania – .....

Kuba – .....

Ania – .....

Kuba – .....

B. Dopisz zakończenie rozmowy, tak by odpowiedzieć na pytanie Kuby.

Ania – .....

.....

Zadanie 28.

Napisz zaproszenie na wystawę ilustracji do bajek Ignacego Krasickiego.

Wykorzystaj pytania pomocnicze.

- 1. Kto i kogo zaprasza?**
- 2. Z jakiej okazji zaprasza?**
- 3. Kiedy i gdzie odbędzie się wystawa?**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 29.

Napisz opowiadanie pod tytułem: *Pan i pies.*

Pisz pełnymi zdaniami, wykorzystaj pytania pomocnicze.

- 1. Jak nazywał się pies?**
- 2. Jak trafił do swojego pana?**
- 3. Jakie miał zadanie do wykonania?**
- 4. Jak je wykonywał?**
- 5. Co zdarzyło się pewnej nocy?**
- 6. Jak zachował się pies?**
- 7. Jak wówczas postąpił właściciel psa?**

Pamiętaj, aby Twoja wypowiedź składała się z co najmniej 6 zdań.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

